

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
історичний факультет
кафедра історії України

Дипломна робота
магістра

**з теми «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ
В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ
1914-1916 рр.»**

Виконала: студентка II курсу
групи Istb1-M17 з
напрямку підготовки (спеціальності)
014 середня освіта (історія)

Лінник Наталія Василівна

Керівник: Олійник С.В., кандидат
історичних наук, доцент

Рецензент

Кам'янець-Подільський – 2018 р.

ЗМІСТ РОБОТИ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Історіографія та джерельна база	7
1.1. Історіографія	7
1.2. Джерельна база	16
РОЗДІЛ 2. Організація та структура управління російської окупаційної влади в Західній Україні	20
2.1. Адміністративно-територіальний поділ окупованих територій та органи її управління	20
2.2. Кадрове забезпечення апарату російської окупаційної адміністрації	26
РОЗДІЛ 3. Соціально-економічне становище	33
3.1. Господарська розруха	33
3.2. Становище та повсякдення мешканців окупованих територій	46
РОЗДІЛ 4. Освітня сфера та національно-культурні процеси	56
4.1. Становище освіти	56
4.2. Національно-культурна політика окупаційних властей	61
РОЗДІЛ 5. Релігійне життя в умовах російської окупації	73
5.1. Конфесійна політика місії Євлогія (1914-1915 рр.)	73
5.2. Православна місія Протопресвітера російської армії та флоту Г. Шавельського	83
5.3. Репресивна політика російської окупаційної влади серед галицьких священників. Арешт митрополита Андрея Шептицького	86
ВИСНОВКИ	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	95
ДОДАТКИ	115

Додаток А	Список вивезених росіянами зі Станіславова	115
Додаток Б	Російські війська у Львові	116
Додаток В	Оголошення воєнного генерал-губернатора Галичини графа Бобринського	117

ВСТУП

Перша світова війна 1914-1918 рр., як явище глобального розмаху, стала переломною подією для світової історії, справжньою гранню між епохами. Вона спричинила крах існуючих засадничих цінностей, призвела до падіння імперій, перерозподілу сфер впливу. Масштабність соціальних потрясінь проявилася в зруйнуванні звичного способу життя, деструктивних процесах у господарстві, погіршенні матеріального становища населення, голоді й поневір'яннях мільйонів людей. І тому, не зважаючи на значну кількість досліджень, вона залишається актуальною і сьогодні. Адже з часом розкриваються все нові і нові її сторінки. Однією з них, безперечно, виступає історія західноукраїнських земель в умовах російської окупації 1914-1916 рр.

Разом з тим, дана проблематика має відношення і до українського сьогодення, а саме зовнішньополітичного курсу. Вивчення уроків минулого, дозволить сучасним українським політикам, громадськості по-новому подивитись на відносини з Росією, зрозуміти сутність подій на окупованій росіянами українських територій на сході нашої держави.

Об'єктом дослідження виступають події Першої світової війни, а саме 1914-1916 рр. у Західній Україні, а **предметом дослідження** є становище західноукраїнських земель в умовах російської окупації у згаданий проміжок часу.

Хронологічні межі охоплюють період з серпня 1914 по грудень 1916 рр. Нижня межа – серпень 1914 р. - зумовлена часом коли територія Східної Галичини та Буковини були окуповані російськими військами і на цих теренах було встановлено російську окупаційну владу. Верхня межа – грудень 1916 р. – пов'язана з закінченням фактично активної діяльності окупаційної адміністрації, адже на початку 1917 р. окупаційна влада практично бездіяла, з канцелярії Галицького губернатора в Тернополі взагалі не вийшло жодного наказу чи розпорядження.

Мета роботи полягає у комплексному і системному висвітленні подій, пов'язаних російською окупацією західноукраїнських земель 1914-1916 рр., аналізу системи організації окупаційної адміністрації, соціально-економічних, освітніх, національно-культурних і релігійних процесів на цих територіях.

Відповідно до мети нами поставлено **завдання** дослідити:

- 1) стан наукової розробки проблеми та репрезентативність джерельної бази нашого дослідження;
- 2) адміністративно-територіальний поділ окупованих територій та органи її управління;
- 3) кадрове забезпечення апарату російської окупаційної адміністрації;
- 4) економічне становище західноукраїнських земель в умовах російського адміністрування;
- 5) соціальне становища та повсякдення мешканців
- 6) освітні процеси в Східній Галичині та Буковини за нової влади;
- 7) національно-культурне життя;
- 8) релігійне життя в нових реаліях.

Методологічну основу роботи визначають принципи історизму, системності та об'єктивності в підході до вивчення явищ минулого на основі комплексного використання джерел та літератури. При розв'язанні дослідницьких проблем автором були використані загальнонаукові та спеціальні історичні методи аналізу, порівняння, систематизації, а також проблемно-тематичний, системно-структурний, статистичний та описовий методи. Використання подібного інструментарію дозволило вирішити дослідницькі завдання.

Наукова новизна полягає у здійсненні, на основі новітніх досліджень, спроби узагальнити досягнення істориків і створити цілісну картину історії західноукраїнських земель в умовах російської окупації 1914-1916 рр.

Практичне значення роботи вбачається у тому, що фактичний матеріал, основні положення можна буде використовувати для написання рефератів, бакалаврських робіт, при підготовці до семінарських занять у вузах та на уроках історії в школах у 10 класі при вивченні відповідних тем, а також в краєзнавчій роботі бібліотек, музеїв і при написанні у новій редакції історії міст і сіл України.

Апробація результатів дослідження відбувалася під час виступу на звітній науковій конференції студентів і магістратів історичного факультету у квітні 2018 р. та під час попереднього обговорювалися на засіданні кафедри історії України в листопаді цього ж року. З теми магістерської роботи здійснено публікацію у збірнику наукових праць студентів і магістрантів Кам'янець-Подільського університету імені Івана Огієнка за 2018 р.

Структура роботи відповідає поставленій меті та завданням дослідження. Робота складається зі вступу, п'яти розділів, поділених на 11 підрозділи розділів, списку використаних джерел і літератури, який нараховує 162 позицій та додатків, загальний обсяг складає 94 сторінок основного тексту.

ВИСНОВКИ

Історія західноукраїнських земель в умовах російської окупації 1914-1916 рр. стала складовою частиною вітчизняної історії в часи Першої світової війни. Ця проблема привернула увагу до себе істориків ще в ті часи. Подальшого дослідження вона знайшла в працях радянських, українських діаспорних істориків. Вона стала предметом наукової роботи зарубіжних і вітчизняних істориків. На жаль, попри значну кількість публікацій, констатуємо наявність необхідності розробки різних аспектів проблеми та появи серйозного узагальнюючого дослідження.

Встановивши контроль над окупованими територіями російська влада здійснила необхідний для неї адміністративний поділ та створила відповідні органи управління, на вершині якого знаходилася постать генерал-губернатора Галичини. Окупаційна адміністрація формувалася з перспективою перетворення галицьких земель в складову Російської держави. До процесу прийняття політичних рішень були залучені москвофільські політичні структури та реакційне російське православне духовенство. Однак, кадровий потенціал російської адміністрації значно поступався австрійському чиновництву за рівнем фахових якостей, був сформований в умовах війни без належної професійної підготовки і тому дискредитував окупаційну владу.

Російська окупація відобразилася на соціально-економічному становищі Східної Галичини та Буковини. Плануючи анексувати західноукраїнські землі, російська адміністрація намагалася відновити діяльність промислових підприємств, особливе зацікавлення у неї викликали стратегічні галузі промисловості регіону – нафтопереробна та лісова. У сільському господарстві російські чиновники прагнули реорганізувати систему аграрних відносин у краї. Намагаючись привернути на свій бік бідніші верстви селянства, вони робили популістські заявляли про перерозподіл земельних ресурсів за рахунок конфіскацій маєтків поміщиків,

які підтримували політику Австро-Угорщини та єврейської власності, а на практиці відстоювали інтереси великих землевласників. Для ефективного управління економікою потрібно було налагодити оподаткування місцевого населення і стабілізувати фінансову систему краю. Впровадження у грошовий обіг на окупованих територіях «бон» мало сприяти зменшенню дефіциту бюджету і зняти недовіру населення до російських грошових знаків. Однак економічне господарювання призвело лише до поглиблення господарської розрухи Східної Галичини та Буковина. Підпалена нафта під час відступу росіян завдала серйозної шкоди місцевій екосистемі.

Російська окупація негативно відобразилася і на соціальному становищі місцевих мешканців та внесла відповідні зміни у їх повсякдення. Населенню краю прийшлося підлаштовуватися під реалії нових порядків. Під час війни російські військові і цивільні власті широко практикували масові реквізиції та примусове залучення селян до виконання різноманітних обов'язкових повинностей, що не сприяло появі проросійських симпатій серед східних галичан та буковинців. Поглибило негатив поширення такого явища як біженство.

У період Першої світової населення окупованих росіянами західноукраїнських земель зазнало непоправних втрат у сфері культури та духовності. Це, значною мірою, було зумовлено політикою російської окупаційної адміністрації, спрямованої на входження краю у загальноросійський культурно-духовний і освітній простір. На практиці вона призвела до майже повного руйнування українського національно-культурного життя в регіоні, так званої «Галицької руїни». Головною складовою реформувань в освітній сфері була русифікація. Активними помічниками у цьому стали галицькі москвофіли.

Усі принади «русского мира» відчули на собі предастники всіх національностей. У першу чергу це торкнулося українців. Осереддя політичних репресій спрямовувалося на боротьбу з українським національним рухом,

який загрожував цілісності Російської імперії. Допомогу у цьому росіянам надавали галицькі москвофіли.

Заборона користування українською мовою в засобах масової інформації, книгодрукуванні та офіційному діловодстві, знищення українського шкільництва розкрили справжні наміри окупаційної адміністрації і зменшили авторитет у західноукраїнському суспільстві проросійських політичних течій. Процеси закриття українських інституцій та масові політичні репресії проти «мазепинців» завдали серйозного удару по українській національній еліті, послабили західноукраїнський політикум у протистоянні з польською експансією.

Дискримінаційну політику російської адміністрації відчули також на собі німецька і єврейська етнічні меншини краю. Репресивні заходи стосовно німецького населення були зумовлені війною проти Німеччини і Австро-Угорщини, а ставлення до євреїв в Східній Галичині стало наслідком традиційної російської національної політики і, значною мірою, безпідставних звинувачень їх в шпигунстві, саботажі, дезертирстві і спекуляціях на користь противника.

Найлегше «відбулися» поляки. Стосовно них російська влада здійснювала специфічну політику. З одного боку заgravала з галицькими поляками, йшла їм на поступки, намагаючи створити необхідну основу для позитивного вирішення для себе польського питання загалом. З іншого – російська окупаційна адміністрація намагалася утримувати їх під контролем, і час від часу проводити чистку в рядах польської громадськості у вигляді заручництва, депортацій тощо.

Важливого значення для успішного проведення у майбутньому інкорпорації західноукраїнських земель, що дозволяло б оголосити про виконання заповіту Івана Калити щодо об'єднання навколо Москви усіх територій колишньої Київської Русі, надавалося конфесійній політиці. У першу чергу слід було ослабити і ліквідувати Українську греко-католицьку церкву та повернути уніан в православ'я. Здійснення цього покладалося на

місії митрополита Євлогія та Протопресвітера російської армії і флоту Г. Щавельського. Однак їх діяльність, попри арешт і депортацію митрополита Андрея Шептицького, наштовхнулася на опір з боку галицьких греко-католиків і фактично провалилася. Римо-католиків, розуміючи, що вони не перейдуть в православ'я, фактично залишили в спокої. Однак окремі їх представники також потрапили під арешти і депортації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Неопубліковані джерела

Центральний державний архів України у м. Львові

Ф. 361. Канцелярія військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини, захоплених за правом війни

1. Оп.1. Спр. 111. О курсах русского языка в Галиции, 83 арк.

Центральний державний архів Івано-Франківської області

Ф. 12. Комісар Косівського повіту, м. Косів Косівського повіту Чернівецької губернії

2. Оп.1. Спр. 28. Переписка с Черновицким генерал-губернатором об открытии школ и начале учебных занятий в уезде; списки школ

Центральний державний архів Тернопільської області

Ф.322. Канцелярія Тернопільського губернатора 1914-1918

3. Оп.1. Спр.1. Циркулярні розпорядження військового генерал-губернатора Галичини і Тернопільського губернаторства, 326 арк.

4. Оп.1. Спр.157. Копії наказів військового генерал-губернатора областей Австро-Угорщини і начальника штабу Верховного головнокомандуючого з адміністративно-господарських, продовольчих і фінансових питань, 108 арк.

Ф. 370. Управління начальника Збаразького повіту Тернопільської губернії 1914-1917 рр.

5. Оп.1. СПр.4. Рапорт начальника повіту, дільничих урядників Тернопільському губернатору, 57 арк.

Опубліковані джерела

6. Відозва митр. Андрея Шептицького до населення прикордонних сіл з приводу початку війни, Львів, 21 серпня 1914 р. // *Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали. Т.2. Церква і*

- суспільне життя. Кн.1. Пастирське вчення та діяльність [За ред. А. Кравчука]. Львів: Місіонер, 1998. С. 443-444.*
7. Донесення Департаменту Поліції для начальника жандармського управління воєнного генерал-губернаторства Галичини Є. В. Меньківа про поширення греко-католицьким духовенством на території Галичини національно-визвольного «Мазепинського руху» // *Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали. Т.2. Церква і суспільне життя. Кн.2. Листування [За ред. А. Кравчука]. Львів: Місіонер, 1998. С. 639-640.*
  8. Донесення Міністра внутрішніх справ Н. Малкова до імператора Миколи II, начальника жандармського управління воєнного генерал-губернаторства Галичини полковника Меркулова про обшук в митрополичих палатах та конфіскацію архіву митр. Андрея Шептицького, Львів-Царське Село, січень-березень 1915 р. // *Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали. Т.2. Церква і суспільне життя. Кн.2. Листування [За ред. А. Кравчука]. Львів: Місіонер, 1998. С. 635-636.*
  9. Звіт по Львівському градоначальству за період з 21 серпня 1914 р. по 7 червня 1915 р. // *Велика війна 1914-1918 рр. і Україна: У двох книгах. Кн.2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк та ін.; відп. ред. О.П. Реснт; авт. кол.: Ю.В. Берестень та ін. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. С. 230-249.*
  10. Пастирський лист митр. Андрея Шептицького до вірних, написаний з приводу початку I Світової війни, Львів, 29 липня 1914 р. // *Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали. Т.2. Церква і суспільне життя. Кн.1. Пастирське вчення та діяльність [За ред. А. Кравчука]. Львів: Місіонер, 1998. С. 439-442.*
  11. Петроград. Повідомлення про намір російського уряду відмовитися від масового переслідування українців в окупованих областях Австро-Угорщини, 1916 р., 10 червня, Чернівці // *Добржанський О., Старик В.*

- Змагання за українську державність на Буковині (1914-1921 рр.). Документи і матеріали. Чернівці: Чернівецька обласна друкарня, 2009. С. 53.*
12. Повідомлення Чернівецького губернатора про те, що чернівецькому магістрату дозволено друкувати оголошення також і українською мовою // *Добржанський О., Старик В. Змагання за українську державність на Буковині (1914-1921 рр.). Документи і матеріали. Чернівці: Чернівецька обласна друкарня, 2009. С. 57.*
  13. Приказ Начальника Штаба Верховного Главнокомандующего. 14 октября 1916 г. № 1418. Временное положение об устройстве учебной части в областях Австро-Венгрии, занятыми по праву войны // *Приказы начальника Штаба Верховного главнокомандующего за 1916 год / Россия. Штаб Верховного главнокомандующего (1914-1917). Ч.3. С.8-10.*
  14. Приказ Начальника Штаба Верховного Главнокомандующего. 3 июля 1916 г. № 1418. Временное положение об управлении областями Австро-Венгрии, занятыми по праву войны // *Приказы начальника Штаба Верховного главнокомандующего за 1916 год / Россия. Штаб Верховного главнокомандующего (1914-1917). Ч. I. [б.м.]. С. 2-13.*
  15. Проповідь митр. Андрея Шептицького, виголошена перед вірними в Церкві Успіння Присвятої Богородиці після вступлення російських військ до Львова, Львів, 9 вересня 1914 р. // *Митрополит Андрей Шептицький. Життя і діяльність. Документи і матеріали. Т.2. Церква і суспільне життя. Кн.2. Листування [За ред. А. Кравчука]. Львів: Місіонер, 1999. С. 626-627.*
  16. Розпорядження буковинської православної консисторії до духовенства про поминання під час літургії російської імператорської родини та вознесення молитв за перемогу російського війська з вдячності за об'єднання Буковини з Великоросією // *Добржанський О., Старик В. Змагання за українську державність на Буковині (1914-1921 рр.).*

Документи і матеріали. Чернівці: Чернівецька обласна друкарня, 2009. С. 24.

17. Розпорядження воєнного генерал-губернатора Трепова про принципи окупаційного управління Буковиною та Галичиною // *Добржанський О., Старик В. Змагання за українську державність на Буковині (1914-1921 рр.). Документи і матеріали. Чернівці: Чернівецька обласна друкарня, 2009. С. 57.*
18. Склад управління Тимчасового військового генерал-губернаторства Галичини, який підлягав залишенню при генерал-губернаторі Г.О. Бобринському (червень 1915 р. – березень 1916 р.) // *Велика війна 1914-1918 рр. і Україна: У двох книгах. Кн.2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк та ін.; відп. ред. О.П. Реєнт; авт. кол.: Ю.В. Берестень та ін. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. С. 250-251.*
19. Тимчасові правила в'їзду в Галичину із губерній Російської імперії, виїзду з Галичини та пересування по Галичині, затверджені військовим генерал-губернатором Галичини, 19 жовтня 1914 р. // *Велика війна 1914-1918 рр. і Україна: У двох книгах. Кн.2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк та ін.; відп. ред. О.П. Реєнт; авт. кол.: Ю.В. Берестень та ін. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. С.253-255.*
20. Циркуляр військового генерал-губернатора Галичини Г.О. Бобринського губернаторам Галичини і Буковини, львівському градоначальнику, листопад 1914 р. // *Велика війна 1914-1918 рр. і Україна: У двох книгах. Кн.2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк та ін.; відп. ред. О.П. Реєнт; авт. кол.: Ю.В. Берестень та ін. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. С. 255-256.*
21. Циркуляр військового генерал-губернатора Галичини Г.О. Бобринського про обмеження продажу спиртних напоїв, 4 березня 1915 р. // *Велика війна 1914-1918 рр. і Україна: У двох книгах. Кн.2: Мовою документів і*

свідчень / *Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк та ін.; відп. ред. О.П. Рєнт; авт. кол.: Ю.В. Берестень та ін. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. С. 257.*

22. Штат чинів управління Тимчасового військового генерал-губернаторства Галичини (вересень 1914 р.– червень 1915 р.) // *Велика війна 1914-1918 рр. і Україна: У двох книгах. Кн.2: Мовою документів і свідчень / Ред. кол.: В.А. Смолій (голова), Г.В. Боряк та ін.; відп. ред. О.П. Рєнт; авт. кол.: Ю.В. Берестень та ін. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2015. С. 249-250.*
23. 1914 р. жовтня 10. Із листа чернівецького губернатора до начальника чернівецького гарнізону про арешти осіб, запідозрених у шпигунстві // *Буковина в роки Першої світової війни 1915-1918 рр. Документи / Упорядкування, передмова, коментарі, переклад з німецької та російської мов В.М. Ботушанського. Чернівці: Технодрук, 2014. С.57.*
24. 1914 р. листопада 3 (жовтня 21). Доповідна записка члена Державної думи Росії Д. Чихачова військовому губернатору Галичини графу Г.О. Бобринському про необхідність проведення першочергових реформ в Галичині й Буковині з метою інтеграції останніх до складу Росії // *Буковина в роки Першої світової війни 1915-1918 рр. Документи / Упорядкування, передмова, коментарі, переклад з німецької та російської мов В.М. Ботушанського. Чернівці: Технодрук, 2014. С. 59-60.*
25. 1914 р. листопада 10 (жовтня 28). Із розпорядження військового генерал-губернатора Галичини усім цивільним органам влади щодо збору податків // *Буковина в роки Першої світової війни 1915-1918 рр. Документи / Упорядкування, передмова, коментарі, переклад з німецької та російської мов В.М. Ботушанського. Чернівці: Технодрук, 2014. С. 63.*
26. 1916 р. листопад 8 (жовтня 26). Із наказу по арміях російського Південно-Західного фронту №1721 щодо оплати за реквізоване продовольство // *Буковина в роки Першої світової війни 1915-1918 рр. Документи / Упорядкування, передмова, коментарі, переклад з німецької*

та російської мов В.М. Ботушанського. Чернівці: Технодрук, 2014. С. 270.

Мемуари

27. Бажанський Іван. Війна. Щоденник-хроніка (1914-1921 рр.) // *Добржанський О. Бажаємо до України». Одеса: Маяк, 2008. С. 132-236.*
28. Балицький К. Чернівецька хроніка 1914 року // *Добржанський О. Бажаємо до України». Одеса: Маяк, 2008. С. 555-591.*
29. Брусилов А. Мои воспоминания. Москва: Воениздат, 1983. 256 с.
30. Вебер Ю. Російська окупація Чернівців / Упоряд., переклад з німецької С. Осачука; післямова та коментарі В. Запововського. Чернівці: Книги – ХХІ, 2016. 136 с.
31. Дзерович Ю. Матеріали до історії мартилорології нашої церкви в часи всесвітньої війни // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. Львів: Апріорі, 2018. С. 114-201.*
32. Дорошенко Д. Спогади про недавнє минуле (1914 – 1920 роки): Науково-популярне видання. Київ: Темпора, 2007. 632 с.
33. Евлогий (Георгиевский), митрополит. Путь моей жизни: воспоминания. Москва: Московский рабочий: ВПМД, 1994. 621 с.
34. Келестин Костецький. Хроніка парохії греко-католицької в Чернівцях від її основання аж до року біжучого (1914-1918) // *Добржанський О. Бажаємо до України». Одеса: Маяк, 2008. 1116 с. С. 58-132.*
35. Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914 – 1918 рр. з ілюстраціями на підставі споминів і документів. Львів, 1928-1929. Ч. 1-2. 496 с.
36. Левицький Я. З днів російської інвазії // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. Львів: Апріорі, 2018. С.257.*
37. Осипов И. На проломе. Очерки 1914-1922 гг. Перемышль-Нью-Йорк: Современная библиотека, 1922. 77 с.

38. Руснак В. Спомини (уривок про 1914-1923 рр.) // *Доброжанський О. Бажаємо до України». Одеса: Маяк, 2008. С. 236-364.*
39. Святольд. Буковина. [Терор в 1914 р.] // *Доброжанський О. Бажаємо до України». Одеса: Маяк, 2008. С. 627-631.*
40. Шавельський Г. И. Воспоминания последнего протопресвитера русской армии и флота. Нью-Йорк: Изд-во имени Чехова, 1954. Т. 1. 415 с.; Т. 2. 413 с.

Періодика

41. Бобреччина під час і після наїзду // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. (Галицький архів) / Упоряд. і авт. передм. В. Семенів. Львів: Априорі, 2018. С.420-421.*
42. Доля митрополита гр. А. Шептицького // *Вістник Союзу Визволення України. 1914. Ч. 5-6. С. 14.*
43. Зруйнований повіт. Бережанщина по відході росіян // *Діло. 1915. 31 жовтня.*
44. Митрополит гр. Шептицький в неволі // *Вістник Союзу Визволення України. Відень. Лютий 1915. Ч. 9-10. С. 20.*
45. Московська і вшехпольська господарка в Гордку коло Львова і в повіті // *Свобода. 1916. 8 січня.*
46. Московський розбій на товаристві «Дністер» // *Українське слово. 1915. 6 жовтня.*
47. Освящення нового православного храму во Львові // *Прикарпатська Русь. 1915. 17 апреля.*
48. Первий царський день во Львові // *Прикарпатська Русь. 1914. 20 декабря.*
49. Протести // *Вісник Союзу Визволення України. 1914. Ч. 3-4. С.2.*
50. Проти московського насильства! // *Вістник Союзу Визволення України. 1914. Ч. 3-4. С. 1.*
51. Рава Руська. Московський наїзд і московська управа в повіті // *Свобода. №36. 1915. 20 листопада.*

52. Радехівщина в часі московського наїзду // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. (Галицький архів) / Упоряд. і авт. передм. В. Семенів. Львів: Априорі, 2018. С.479-481.*
53. Російська інвазія в Самборі // *Діло. 1915. 3 липня.*
54. Російська рука в Галичині // *Вістник Союзу Визволення України. 1915. Ч. 9-10. С. 20-21.*
55. Російські «освободителі». Записки очевидця // *Діло. 1915. 29 травня. С. 2-3.*
56. Список вивезених росіянами з Станіслава // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. (Галицький архів) / Упоряд. і авт. передм. В. Семенів. Львів: Априорі, 2018. С.467.*
57. Старий Самбір під російським пануванням // *Діло. 1915. 18-20 жовтня.*
58. Три роки російського панування в Борщівському повіті // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. (Галицький архів) / Упоряд. і авт. передм. В. Семенів. Львів: Априорі, 2018. С.4202-426.*
59. Що діялося в зайнятій росіянами частині Галичини // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. (Галицький архів) / Упоряд. і авт. передм. В. Семенів. Львів: Априорі, 2018. С.42497-498.*
60. Яворівщина під російським наїздом // *Московська окупація Галичини 1914-1917 рр. в свідченнях сучасників. (Галицький архів) / Упоряд. і авт. передм. В. Семенів. Львів: Априорі, 2018. С.509-510.*
61. Як господарять наїздники в Східній Галичині // *Діло. 1915. 30 січня.*

Література

62. Адамович С. Соціально-економічне життя Станіслава в період Першої світової війни (1914-1918 рр.) // *Друга міжнародна науково-практична конференція «Станіславів і Станіславщина в часи суспільних і національних змін ХІХ і першої половини ХХ століття». 12-13 вересня 2017 р. Івано-Франківськ, 2017. Т.2. С. 30-43.*

63. Адамович С. Станіславів у часи лихоліть Великої війни (1914-1918). Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2013. 80 с.
64. Айрапетов О.Р. Участие Российской империи в Первой мировой войне (1914-1917): 1914. Начало. Москва: Кучково поле, 2014. 640 с.
65. Айрапетов О.Р. Участие Российской империи в Первой мировой войне (1914-1917). 1915 год. Апогей. Москва: Кучково поле, 2014. 624 с.
66. Айрапетов О.Р. Участие Российской империи в Первой мировой войне (1914-1917): 1916. Сверхнапряжение. Москва: Кучково поле; Военная книга, 2015. 384 с.
67. Акатріні В.М. Освіта Буковини у роки Першої світової війни (1914-1918) // *Гілея: науковий вісник*. 2004. Вип.91. С. 50-54.
68. Баран І.В. Антиукраїнська політика представників Руської православної церкви в Галичині 1914-1915 роках // *Грані. Історія*. 2004. №4. С. 148-156.
69. Баран І. В. Національна політика російської влади у Галичині (1914–1915) // *Наукові дослідження і їх практичні застосування. Сучасний стан і шляхи розвитку 2009: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 5–17 жовтня 2009 р. Одеса: Чорномор'я, 2009. Т.1. С. 89–94.*
70. Баран І.В. Політична діяльність російської окупаційної адміністрації в Галичині (1914-1915 рр.) // *Вісник Прикарпатського університету. Історія*. 2010. Вип. 17. С. 154-161.
71. Баран І.В., Мазур О.Я. Нищення російськими властями української мови, школи та освіти в Галичині на початку Першої світової війни // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2012. №.724: *Держава і армія*. С. 99-107.
72. Бахтурина А. Окраины российской империи: государственное управление и национальная политика в годы Первой мировой войны (1914 – 1917 гг.). Москва: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. 392 с.

73. Бахтуріна А. Політика Російської Імперії в Восточній Галиції в роки Першої світової війни / Серія «Перва монографія» под ред. Г. А. Бордюгова. Москва: «АИРО-XX», 2000. 264 с.
74. Берест І. Репресивні акції щодо населення Східної Галичини в роки Першої світової війни // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2007. № 584: *Держава і армія*. С.52-57.
75. Бойко Д. Історія України. Посібник. Київ: Вид. центр «Академія», 2002. 656 с.
76. Брицький П. Західноукраїнські землі у роки Першої світової війни // *Історична панорама: Збірник наукових статей*. Чернівці: Рута, 2004. Вип. II. С. 98-109.
77. Велика війна 1914-1918 рр. і Україна: у 2 кн. Кн.1: Історичні нариси Упоряд. О.П. Реєнт; Ред. кол. В.А. Смолій (голова). НАН України, Ін-т історії України. Київ: ТОВ «Видавництво «Кліо», 2013. 784 с.
78. Вендланд А.В. Русофіли Галичини. Українські консерватори між Австрією і Росією. 1848-1915 / Переклад з німецької Назаркевич Х. Львів: Літопис, 2015. 688 с.
79. Верига В. Визвольні змагання в Україні 1914-1923 рр. У двох томах. Жовква: Вид-во Отців Василіан «Місіонер», 1998. Т.1. 524 с.
80. Гайсенюк В. Початок кінця. Москвофіли у Великій війні (1914-1918). Чернівці: Друк Арт, 2017. 307 с.
81. Глизнер В. Адміністративно-територіальний поділ Галичини та Буковини Російською окупаційною владою в 1914-1918 рр. // *Схід*. 2014. №4. С.79-83.
82. Грицай Л., Піддубний І. Організація російського цивільного управління на Буковині у 1914 – 1915 рр. // *Перша світова війна в долях Європи та світу: зб. наук. статей / відп. ред. і упоряд. В.М. Гладилін*. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2014. С. 48-58.
83. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX-XX ст. Київ: Генеза, 1996. 360 с.

84. Громова Г. Деятельность Дирекции народных училищ Галиции (1914-1915 гг.) (по материалам Центрального государственного исторического архива Украины, г. Львов) // *Prace naukowe akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Seria: pedagogika. 2012. T. XXI. S. 327-338.*
85. Грушевський М. С. Новий період історії України за роки: від 1914 до 1919 / Упоряд. А. Ф. Трубайчук. Київ: Либідь, 1992. 46 с.
86. Гунчак Т. Україна: перша половина ХХ століття: Нарис політичної історії. Київ: Либідь, 1993. 288 с.
87. Дзісяк Я. Чортківщина в період російської окупації у 1914-1917 рр. // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Історія / За заг. ред. проф. І. С. Зуляка. Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2011. Вип. С. 89-93.*
88. Дорошенко Д. Історія України, 1917-1923 рр. В 2-х т.: Документально-наукове видання / Упоряд.: К.Ю. Галушко. Київ: Темпора, 2002. Т.1. 320 с.
89. Жванко Л. Біженці Першої світової війни: український вимір (1914-1918 рр.): монографія. Харків: Віровець А.П. «Апостроф», 2012. 568 с.
90. Заполовський В. Буковина в останній війні Австро-Угорщини 1914-1918. Чернівці: Золоті литаври, 2003. 284 с.
91. История СССР с древнейших времен до наших дней: в 2-х сериях, 2-я серия: В 12 т. В двух сериях в 12 т. Т. 6: Россия в период империализма 1900-1917 гг. / [Отв. ред. А. Л. Сидоров, А. И. Гулиев, Г. М. Деренковский]. Москва: Наука, 1968. 854 с.
92. История Украинской СРСР. В 10 т. Т. 5: Украина в период империализма (начало ХХ века) / [Отв. ред. В. Г. Сарбей, А. Ф. Вовчик, П. В. Замковый]. Київ: Наукова думка, 1983. 558 с.
93. Іваник М.М. Діяльність міської ради Львова в роки Першої світової війни // *Вісник Львівської комерційної академії : зб. наук праць / ред. С.*

Д. Гелей [та ін.]. Львів: Вид-во Львівської комерційної академії, 2013. Вип. 11: Серія «Гуманітарні науки». С. 240-246.

94. Ільницький І. Діяльність цивільних органів влади Галичини у роки Першої Російської окупації (серпень 1914 р. – червень 1915 р.) // *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова: збірник наукових праць. Київ, 2015. Серія 6: Історичні науки. Вип. 13. С.76-81.*
95. Ільницький І. Проблеми історії Першої російської окупації Галичини (1914-1915 рр.) у сучасному науковому дискурсі // *Проблеми історії України XIX – початку XX ст. 2011. Вип. 19. С. 320-344.*
96. Ільницький І.В. Нафтопереробна промисловість Галичини в умовах першої російської окупації краю (вересень 1914 р. – червень 1915 р.) // *Проблеми історії України XIX – початку XX ст. Київ: Інститут історії України, 2014. Випуск 23. С. 297-304.*
97. Ільницький І.В. Нормативні та ідейно-концептуальні основи організації управління західноукраїнськими землями у період першої російської окупації (серпень 1914 – червень 1915 рр.) // *Проблеми історії України XIX – поч. XX ст. 2013. Вип.21. С. 361-377.*
98. Історія Львова. У трьох томах / Редкол. Я. Ісаєвич, М. Литвин, Ф. Стеблій. Т.2. Львів: Центр Європи, 2007. 559 с.
99. Історія українського селянства: нариси в 2 т. / відп. ред. В.А. Смолій; Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. Київ: наукова думка, 2006. Т.1. 631 с.
100. Карин А. Политика Российской империи в Восточной Галиции в годы Первой мировой войны. Национальный аспект // *Схід. 2016. №2. С.39-47.*
101. Карпинець І. Галичина: Військова історія 1914-1921 років / Упоряд.: Стеблій Ф.І., Якимович Б.З. Львів: Вид. дім «Панорама», 2005. 376 с.

102. Костючок П. Гуцульщина в роки російської окупації в період Першої світової війни // *Галичина: науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. Івано-Франківськ. 2007. С. 197-205.*
103. Кульчицький С. Україна в Першій світовій війні // *Історія України. К., 1999. №31-32. С.1-3.*
104. Кучера І.В. Освітньо-виховний процес у Східній Галичині в умовах російської окупаційної адміністрації (1914-1917 рр.) // *Ідея опіки дітей і молоді в історико-педагогічній науці. Зб. наук. праць. Івано-Франківськ, 2005. С. 123-127.*
105. Кучера І.В. політика російської окупаційної адміністрації в Східній Галичині у 1914 – 1917 рр. // *Вісник Прикарпатського ун-ту. Історія. 2013. Вип.23-24. С. 194-200.*
106. Лазарович м. Друга російська окупація Тернопілля (1916-1917 рр.) // *Тернопіль і Тернопілля в історії та культурі України і світу (від найдавніших часів до сьогодення). Тернопіль, 2016. С. 174-181.*
107. Литвин В.М. Перша світова війна 1914-1918 рр. і Україна. Київ: Наукова думка, 2014. 453 с.
108. Лозинська І. Діяльність російської окупаційної влади у Галичині у 1916-1917 рр. // *Проблеми гуманітарних наук. 2016. Вип.38. С. 77-78.*
109. Лозинська І. Національне питання в діяльності Тимчасового воєнного генерал-губернаторства (серпень 1914 – травень 1915 рр.) // *Дрогобицький краєзнавчий збірник. 2011. Вип. 14-15. С. 330-337.*
110. Лозинська І. Церковна політика російської окупаційної влади в Галичині в роки Першої світової війни // *Дрогобицький краєзнавчий збірник. 2014. Вип. 17-18. С. 266-274.*
111. Лозинська І.Г. Економічна політика адміністрації Ф.Ф. Трепова у Галичині // *Проблеми гуманітарних наук. 2013. Вип.32. С. 123-137.*
112. Лозинська І.Г. Організація російського цивільного управління у Галичині (серпень-вересень 1914 року) // *Східноєвропейський історичний вісник. 2017. Вип.2. С.21-30.*

113. Лозинська І.Г. Російське воєнне генерал-губернаторство у Галичині (1914-1915 рр.) // *Наукові записки Тернопільського національного пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Історія / заг. ред. проф. І.С. Зуляка. Тернопіль: в-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. Вип.1. С.47-52.*
114. Любченко В.Б. Генерал-губернаторство областей Австро-Угорщини, зайнятих по праву війни (1916-1917 рр.) // *Проблеми історії України XIX – початку XX ст. Київ, 2011. Вип. 19. С. 345-368.*
115. Мазур О.Я., Баран І.В. Українська греко-католицька церква на початку Першої світової війни // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2010. № 670 : Держава та армія. С. 57–64.*
116. Мазур О. Я., Мороховський В. В. Наслідки війни для села Східної Галичини // *Перша світова війна і слов'янські народи. Матеріали міжнародної наукової конференції (14-15 травня 1998 р.). Київ, 1998. С. 101-108.*
117. Мазур О.Я., Патер І.Г. Галицька «Руїна»: соціально-економічне становище Східної Галичини (1914-1915 рр.) // *Вісник національного університету «Львівська політехніка». Львів, 2007. №584: Держава та армія. С. 44-52.*
118. Макарчук С. А. Етносоціальное развитие и национальные отношения на западноукраинских землях в период империализма. Львов: Вища школа, 1983. 256 с.
119. Марчук В. В. Українська Греко-Католицька Церква. Історичний нарис / Прикарпатський університет ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ: Плай, 2001. 164 с.
120. Місюра І.В. Політика російського окупаційного режиму на західноукраїнських землях у 1914-1915 рр. // *Галичина: науковий і культурно-просвітній краєзнавчий часопис. Івано-Франківськ. 2001. №7. С. 149-153.*
121. Монолатій І. Місто без властивостей: Коломийська fuga Великої війни. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2014. 224 с.

122. Олейник С.В. Конфессиональная политика Российской империи в Галиции в годы Первой мировой войны: цели, механизмы и реализация // *Славяне в Первой мировой войне: Славянская государственность на обломках великих империй в XX веке. Тезисы Всероссийской конференции с международным участием / Отв. ред. А.И. Филюшкин, зам. отв. ред. А.В. Решетов. Санкт-Петербург, 15-17 октября 2014 г. Санкт-Петербург: Институт истории СПбГУ, 2014. С. 64-66.*
123. Олійник С. В. Д. Дорошенко про галицьку інтелігенцію в умовах зовнішньої політики російського царизму періоду Першої світової війни // *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки* [редкол.: А.Г. Філінюк (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2014. Вип. 7: На пошану академіка П.Т.Тронька (до 100-річчя від дня народження). С. 126-135.
124. Олійник С. В. Польська інтелігенція Львова в часи Першої світової війни: випробування російською окупацією // *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2017. Т.27: До 70-річч від дня народження професора Валерія Степанкова. С. 113-121.*
125. Олійник С. В. Польська інтелігенція Львова і російська окупаційна влада (1914-1915 рр.) // *Матеріали щорічної Міжнародної наукової конференції «Польща-Україна: спільні шляхи до свободи. В єдності сила. Співпраця польсько-українська в переломних моментах історії та сучасності», (Житомир, 4 листопада 2016 р.) / За заг. ред. д.і.н. доц.В.О. Венгерської. // INTERMARUM: історія, політика, культура. Житомир: Полісся, 2016. Вип.3. С. 175-183.*
126. Олійник С. В. Релігійний фактор у галицькому напрямку зовнішньої політики Росії 1686-1917 років // *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки* /

[редкол.: В. С. Степанков (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. Вип. 3: До 20-річчя кафедри історії України. С.137-147.

127. Олійник С. В. Становище вчительства Тернопілля в умовах освітньої політики російської окупаційної влади в період Першої світової війни // *Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2013. Т. 20: 95-річчю заснування Кам'янець-Подільського державного українського університету присвячується. С. 44-49.*
128. Олійник С. В. Утиски та репресії галицької інтелігенції російською владою в період Першої світової війни // *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня Рута», 2015. Т.25: На пошану професора І.С. Винокура. С. 334-341.*
129. Олійник С. В. Часопис «Вісник Союзу визволення України» як джерело висвітлення взаємин галицької інтелігенції з російською владою в воєнний період 1914-1916 років // *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2014. Т. 24: На пошану професора В.А. Смоля. С. 97-103.*
130. Олійник С.В. Галицьке вчительство в умовах освітньої політики окупаційної влади російського царизму в період Першої світової війни // *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки* / [редкол.: В.С. Степанков (відп. ред.) та ін.]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2013. Вип. 6: На пошану професора А.Г. Філінюка. С. 573-580.
131. Олійник С.В. Галицька інтелігенція в умовах реалізації зовнішньополітичного курсу російського царизму періоду Першої світової війни // *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник*

- наукових праць. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. Чернівці: Чернівецький університет, 2013. Вип. 676-677. С. 98-102.*
132. Орлик С. Організація фінансового управління російською окупаційною владою на теренах Галичини і Буковини в період Першої світової війни // *Карпатський край. 2017. №1(9). С.5-21.*
133. Орлик С. Цінова політика російської окупаційної влади на території Галичини і Буковини в період Першої світової війни // *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2018. Вип.1. Ч.1. С. 48-58.*
134. Орлик С.В. Фінансова політика російського уряду на окупованих територіях Галичини і Буковини в період Першої світової війни (1914-1917). Монографія. Біла Церква: Вид. Пшонківський О.В., 2018. 714 с.
135. Осечинський В. К. Галичина під гнітом Австро-Угорщини в епоху імперіалізму. Львів: книжково-журнальне видавництво, 1954. 188 с.
136. Патер І.Г. Перемишль і Перемиська земля у часи російської окупації в березні – червні 1915 р. // *Перемишль і Перемиська земля проятгом віків. Вип.1. Перемишль-Львів, 1996. С. 159-169.*
137. Патер І.Г. Статус окупованих територій Галичини і Буковині в 1914-1917 рр. // *Історія державної служби в Україні: у 5 т. Київ, 2009. Т.1. С.379-409.*
138. Пашаева Н.М. Очерки истории русского движения в Галичине XIX – XX ст. Москва, 2001. 201 с.
139. Петрович І. Галичина під час російської окупації: серпень 1914 – червень 1915. Б.м. Накладом видавництва «Політична бібліотека», 1915. 116 с.
140. Позняк С. Особливості місіонерської діяльності російської православної церкви в Галичині в роки Першої світової війни // *Проблеми слов'янознавства. 2003. Вип.53. С. 68-75.*
141. Позняк С.В. «Польский вопрос» во властных структурах императорской России накануне и в годы Первой мировой войны //

- Российские и славянские исследования: Сб. науч. статей. Вып. 1 / Редкол.: О. А. Яновский(отв. ред.) и др. Минск: БГУ, 2004. С. 159-173.*
142. Полонська-Василенко Н. Історія України. Т. 2. Від середини ХУІІ ст. до 1923 року. Київ: Либідь, 1993. 606 с.
143. Реєнт О. П. Україна в імперську добу (ХІХ – ХХ ст.). Київ: Ін-т історії України НАН України, 2003. 340 с.
144. Реєнт О. Україна в Першій світовій війні: сучасні науково-методологічні акценти // *Проблеми історії України: факти, судження, пошуки: Міжвід. зб. наук. пр. 2007. Вип. 16(1). С. 88-103.*
145. Реєнт О., Ковальчук Т. Перша світова війна 1914-1918 рр.: український контекст // *Краєзнавство. 2014. №3-4. С.21-24.*
146. Реєнт О.П. Перша світова війна ХХ ст. та українське суспільство // *Проблеми історії України ХІХ – початку ХХ ст. 2000. Вип.1. С. 6-38.*
147. Реєнт О.П., Янишин Б.М. Україна в період Першої світової війни: історіографічний аналіз // *Український історичний журнал. 2004. №4. С.3-33.*
148. Савченко В.Н. Восточная Галиция в 1914-1915 годах // *Отечественная история. 2002. №5. С. 76-89.*
149. Сарбей В. Г. Національне відродження України // *Україна крізь віки. В 15 т. Київ: Альтернативи, 1999. Т.9. 336 с.*
150. Стародуб А. Церковна політика Росії в Галичині під час Першої світової війни: експансія «воєнного православ'я» // *Насилля влади проти свободи сумління: репресивна політика Радянської влади щодо християнських Церков та віруючих (ідейні засади, механізми реалізації, історичні наслідки). Міжнар. конфер. Київ, 3-5.03.2006. С.19-24.*
151. Субтельний О. Україна. Історія. Вид. третє, пер. і доп. Київ: Либідь, 1993. 720 с.

152. Хитерер В. К истории еврейского населения Галиции и Буковины в годы Первой мировой войны // *Євреї в Україні: історія, культура, традиції*. Київ, 1997. С. 78-90.
153. Цюцяк Р.Б. Распространение православия в Галичине в контексте оккупационной политики Российской империи 1914-1915 гг. // *История и археология*. 2015. № 5 [Электронный ресурс]. URL: <http://history.snauka.ru/2015/05/2126> (дата звернення: 26.09.2018).
154. Шлянта П. «Братья-славяне» или «азиатские орды»? Польское население и российская оккупация Галиции в 1914-1915 годах // *Большая война России: Социальный порядок, публичная коммуникация и насилие на рубеже царской и советской эпох / Сборник статей; ред. К.Бруши, Н. Катцер*. Москва: Новое литературное обозрение, 2014. С.22-40.
155. Achmatowicz A. *Polityka Rosji w kwestii polskiej w pierwszym roku Wielkiej Wojny 1914-1915*. Warszawa, 2003. 403 s.
156. Białynia-Chołodecki J. *Lwów w czasie okupacji rosyjskiej (3 września 1914 – 22 czerwca 1915)*. Z własnych przeżyć i spostrzeżeń. Lwów, 1934. 168 s.
157. Bogdan J. *293 dni rządów rosyjskich we Lwowie (3.IX 1914 – 22.VI.1915)*. Lwów, 1915. 266 s.
158. Przysiecki F. *Rządy rosyjskie w Galicyi Wschodniej*. Piotrkow: Wyd. «Wiadomości Polskich» 1915. 58 s.
159. Rossowski. S. *Lwów pod czas inwazyi*. Lwów, 1916. 269 s.

Автореферати дисертацій

160. Баран І.В. Воєнні дії та руйнування на території Східної Галичини (серпень 1914 – червень 1915 рр.): автореф. дис. на наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 20.00.22 «Військова історія». Львів: Нац. Ун-т «Львівська політехніка», 2010. 20 с.

161. Кучера І. В. Політика Російської окупаційної адміністрації в Східній Галичині у 1914-1917 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: 07.00.02 «Всесвітня історія». Чернівці, 2005. 20 с
162. Лозинська І.Г. Російські воєнні генерал-губернаторства у Галичині в період Першої світової війни : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук : спец. 20.00.22 «Військова історія». Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка. 20 с.